

V I N N Ý

K M E N

číslo 18

*Občasník Brněnské diecéze
Církve československé husitské*

prosinec / 2015

„Já jsem vinný kmen, vy jste ratoleští.“

J 15,5

Obsah

Úvodní slovo bratra biskupa (<i>J. J. Dovala</i>)	4
Pomalé vánoce jsou nejlepší (<i>H. Moualla</i>)	6
Komentář k Základům víry a víra církve (<i>P. Šandera</i>).....	8
Mistr Jan Hus – světlo z Betléma (<i>J. Sladký</i>)	11
Stránky pro mládež (<i>M. Hvězda</i>)	14
Rozhovor s prof. Ctiradem V. Pospíšilem (<i>M. Kubíček</i>)	16
S okuliarmi a brýlemi do Afriky (<i>S. Kamanová</i>)	19
A kolik nás to bude stát (<i>H. Moualla, S. Kamanová</i>)	22
Vyhodnocení literární soutěže	24
Doporučujeme...	26
Pozvánky	27
Výročí a narozeniny	27
Datový plán	28

Přílohy:

Stránky pro děti (*Š. Chytilová*)

Na každý den (*Taizé 2015, 2016*)

Úvodní slovo bratra biskupa

Milé sestry a bratři, pokoj vám,

vstoupili jsme do adventního období, kdy hledáme intenzivněji ve své duši poklady, abychom je vynesli na světlo a klaněli se Dítěti z Betléma. Je to doba zastavení se a posvěcení.

S příchozím adventem jsme zároveň ukončili liturgický rok Mistra Jana Husa, který byl bohatý na prohlubování víry, lásky a naděje v našem společenství.

Jako biblické heslo pro příští rok jsem zvolil Kristova slova: **„Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.“** J 8,12

Symbolika světla je pro naši víru důležitá, světlo je vnitřním vyjádřením Boha a skrze světlo Ducha Svatého byl také stvořen hmotný vesmír. (Gn 1,3) Kristus je Světlem světa. Světlem, které osvěcuje temnoty a zákoutí našich životů. Proto lék na naše nemoci i nemoci naší civilizace je Kristovo světlo. Zvláště v dobách, kdy se boří hodnoty, vládne politická nestabilita, svět se zmítá v konfliktech, válkách a lidé kolem nás žijí ve strachu.

Do tohoto zmatku není potřeba pouštět mnoho slov ani moralizování a kázání, stačí do světa vnášet milujícího Krista. Láska je jako žár, taví a rozmělnuje lidská srdce. Tam, kde láska chybí, nastává utrpení, tam, kde panuje láska – a v ní Kristus – tam je požehnání a štěstí.

Uprchlíká krize v tomto roce odhalila kus naší bolestné identity. Nemyslím si, že by Evropa měla mít dokořán otevřené dveře a přijmout každého, kdo se namane. Ale náš strach nesmí vítězit nad Kristem v nás. Někdy mám pocit, že jsme křesťané, pokud se na nás nekladou

větší a náročnější úkoly. Pokud máme dostatek jídla, teplo, blahobyt a pohodlí. Když se ale sáhne na náš komfort, jsme nevraživí a nepřátelští. Někdy zase jen strčíme hlavu do písku a děláme mrtvého brouka. Velmi přesně to vyjádřil Martin Luther King ve slovech, která tady budou dlouho znít: **„Když se svět ohlédne za dvacátým stoletím, bude plakat. Ne proto, že bylo zaplaveno krutostí, ale proto, že dobří lidé mlčeli.“**

Vinný kmen otevírá témata jako je ohlédnutí za rokem Mistra Jana Husa v rozhovoru s prof. C. V. Pospíšilem, nebo příspěvku bratra faráře Jiřího Sladkého. Bratr biskup Petr Šandera zase poskytuje bližší informace ke Komentáři k Základům víry, které schválil VIII. sněm na svém posledním zasedání. Dovíte se taky jiné důležité věci ze života našich obcí.

Přemýšlejme a učme se. Kristus je Světlem světa. To Světlo duchovně osvětluje zemi a potřebuje se zhmotnit skrze nás, naše skutky a víru. Ať jsme tedy Kristovými paprsky a můžeme mu posloužit jako ruce k jeho svatému dílu.

Juraj Jordán Dovala, biskup

Pomalé vánoce jsou nejlepší

Adventní zamyšlení

Pomalé vánoce je termín, který používám, abych vysvětlila, jak aplikovat celou myšlenku života v normální tempu v této rychlé době. V současnosti je hodně populární jíst ‚pomalu‘ (tzv. ‚slow food‘) nebo vyhledávat oblečení, při jehož výrobě nikdo netrpěl nebo bylo vyrobeno s láskou a respektem ke skutečnosti, že nemáme jen oblečení konzumovat, ale přetvářet (‚slow fashion‘). Jednoduchost a lehkost se totiž z našich životů začaly vytrácet. Ticho a klid, láska a pochopení. Žonglujeme s vlastní duší na úkor rychlosti, efektivity, plynulosti. Máme pocit, že když jsme první, když někoho předstihneme, máme poslední slovo, dosáhli jsme našeho cíle. Napadlo vás někdy, že by to mohlo být celé jinak?

Advent je v naší zemi dobou, kdy mnoho rodin končí rozhádaných, lidé jsou nespokojení, že je bolí břicho, protože se přejídají. Dostáváme dárky, které se nám nelíbí nebo na ně ani nemáme peníze. Zapomínáme na to, že krásné věci mohou být prosté – dýchání, pohlázení, respekt, štědrost. Stačilo by málo. Posadit se, zavřít oči a zhluboka dýchat. Vypnout televizi, udělat si čas na děti a partnera... A naplánovat si schůzky se sebou. Přemýšlet o tom, co a proč nám udělá radost. Maličkosti. Výlet s dětmi pro stromeček? Procházka k řece? Hodně smíchu a úcta k tomu, že stále ještě prožíváme advent jako celek, cítíme jeho zvláštní náboj, jsme lidmi. Rodiče stárnou a každý den adventu je tedy vzácný. Udělejme z něj slavnost. Nikoliv honosnou, ale naplněnou láskou.

Nemáme místo na stromek? Pověsíme si větev... Nechceme větev? Nakreslíme si strom na zeď... Stane se něco, když místo dvaceti druhů cukroví budeme mít deset, pět nebo jen jeden? A když už musíme vytvořit několik beden cukroví – proč se nerozdělit? Pravou atmosféru nám totiž dělá láska, pokora a laskavost. Pokud k tomu potřebujete (jako já) svíčky, dekorace a třpyt ozdob na stromečku, dopřejte si je.

Máte-li raději pstruha, než kapra či řízek, dopřejte si jej. Chcete-li udělat něco netradičního, udělejte to... Radost se neměří slovy druhých. Nikdo z lidí za nás náš život nežije.

Připravme si adventní dekoraci doma. Ozdobme si svůj koutek, kam si postavíme speciální zimní dekoraci (z perníku, papíru, vlny, svíček se skořicí či čehokoliv jiného). Nebojme se experimentů a použití předmětů běžné denní spotřeby, ze kterých můžeme tvořit... Zapojme děti, pokud mají chuť a můžete si vyrobit třeba stromeček z novinového papíru, pletených roliček, stuh nebo plsti... Fantazie je nekonečná. Hlavně mějme z naší tvorby radost.

Při vymýšlení tabule se řídíme pravidlem – méně je více. Stůl si ozdobme klidně tím vzácným ubrusem z damašku po babičce nebo také plátýnkem ze zbytku záclon. Když se něco rozbije kvůli malým neposedům, nekřičme. Nečekané hosty pozvěme s úsměvem ke stolu. Pečujme o svoje blízké nyní. Později k tomu nemusíme mít příležitost. Nedovolme těm, které milujeme, aby trpěli samotou a hlavně – nedorozumění obrazejme v příležitosti. Komunikujme.

Ticho, světlo svíček, ruce zahřáté v rukavicích a vůně jehličí jen dokreslují to, co nám opravdu sídlí v srdcích. Je tam prostor pro laskavost? Je tam prostor pro to být fér? Je tam soucit pro utrpení cizího člověka? Využijme tedy potenciál adventu k pomalému pohybu vpřed. Ten posun ucítíme hlavně vnitřně.

Krásný advent všem dobrým lidem.

Hana Moualla

Komentář k Základům víry a víra církve

Před více než rokem schválil sněm mezi jinými dokumenty také Stručný komentář k Základům víry a některým jejich formulacím. **Nauka (víra) církve je tak vyjádřena Základy víry a Komentářem. Co to prakticky znamená?**

Začal bych pojmem „víra církve“. Často si pod tím na prvním místě lidé představí to, co fakticky věří členové církve (názorové spektrum jedinců; většiny v církvi). Dají se dělat různé výzkumy názorů lidí v církvi a různě vyhodnocovat a zpracovávat. Může to být zajímavé a může to o leccčems vypovídat. Avšak „víra církve“ znamená víc. Toto spojení označuje především to, na čem církev stojí, čím ona je („úkon víry, kterým věříme“) a pak taky zvěst, kterou církvi svěřuje její Pán („co věříme“). „Véra církve“ označuje to, co má církev jako společenství učit a žít. Víru si nevybíráme podle libosti. K víře nás vede a volá Pán. **Véra je poslušným přijetím a odpovědí na Boží zjevení.**

V dějinách existuje tu větší, tu menší pnutí mezi tím, co a jak fakticky věří členové církve (aktuální stav) a tím, k čemu církev volá její Pán (povolání). Naším cílem by mělo být co nejvíce se přiblížit tomuto povolání. Tomu má sloužit i nauka církve. Tedy to, co církev oficiálně učí a vyjadřuje ve svých dokumentech. Učení má ve všech projevech života církve připomínat a ukazovat, k čemu ji Pán volá. Biblicky vyjádřeno: „*být bdělým strážcem svatyně*“ (Heller, J.: Der Traditionsprozess in der Auffassung der Prager Alttestamentler).

Co tedy máme věřit?

To, co je obsaženo v Bibli. Ovšem **biblická zvěst potřebuje být vykládána.** To jest aktualizována a zasazována do měnících se dějinných a životních souvislostí. Nevystižitelné Boží slovo se v Bibli stalo „*slovem lidským*“, to jest dějinným, zasazeným do určité doby a kultury.

Jako takové potřebuje výklad, i když samo zůstává nad výkladem. Abych přešel nedorozumění, používám tu pojem „výklad“ v nejširším smyslu. Tedy nikoli jako označení odborné exegetické příručky. Nýbrž jako označení veškeré tvorby teologické a duchovní, ale také veškeré životní svědectví Božímu slovu. Jak kdysi napsal jeden z Božích svědků: „*Svým životem vykládám Písmo.*“ To není chvástavé velikášství, nýbrž naopak pokorné poznání toho, že nejvlastnější zápas o pravdu Božího slova se odehrává na praktické rovině každodenního života. K tomuto životnímu zápasu je ovšem třeba pravdivé učení – teologie. Teologické poznání vede k věrohodnějšímu životu víry a slouží mu. **Výklad je službou Božímu slovu.** Přesto není „*jen výkladem*“. Zpřístupňuje totiž biblickou zvěst. Stává se „*cestou k Božímu slovu*“ nebo chcete-li možná přesněji „*cestou Božího slova k nám*“. **V tom spočívá jeho význam a váha.** Věříme, že tento proces vykládání je přes všechnu lidskou nedokonalost také nesen Duchem svatým a **Boží slovo se právě v něm osvědčuje jako Boží slovo.** To, co se na této cestě osvědčilo, stává se součástí života církve, „*tradicí církve*“. Tradice představuje normu, podřízenou Písmu, a přece **normu.** Jako taková je nejen výpovědí víry určité generace věřících, ale současně také východiskem pro další aktualizaci a další „*cestu Slova k lidem*“ v historické kontinuitě.

Nyní k **Základům víry.** Ty patří zásadním způsobem k tradici naší církve a současně nás napojují na společnou ekumenickou tradici. Základy víry, jak známo, se rodily na základě podnětu z církve pod vedením prof. Zdeňka Trtíka v mnohaletých diskusích, modlitbách i zápasech života víry. „*Pracovaly*“ po léta v církvi, staly se součástí jejího života a nakonec se prosadily a osvědčily jako pomoc „*k jednotnému životu víry všech věřících, i k jednotné zvěsti a učitelské činnosti církve*“ (Předmluva) . Základy víry směřují církev k Bibli a také ke křesťanské tradici na ní založené (viz Prameny víry zařazené do textu Základů víry v roce 1971.) Tak se staly pevnou součástí tradice naší církve. Současně jsou také „*východiskem pro neustálou aktualizaci evangelia v následující generaci*“ (Předmluva).

Zcela logicky nad Základy víry vznikala další kritická diskuse. Sám prof. Trtík cítil krátce po schválení Základů víry (1973) potřebu uvedení do tohoto textu. Bohužel toto jeho Uvedení bylo zveřejněno až r. 2004 (Trtík, Z.: Uvedení do Základů víry, In ThR 1/2004 s. 85-123). Základy víry vznikaly v určitém kontextu jako vnitřně souvislý a jednotný celek. Bez znalosti těchto souvislostí mohou být některá místa těžko pochopitelná a vést k nepochopení. Kritika směřovala především na konkrétní oblasti nauky o Kristu (Ježíšův lidský původ, vzkříšení a prázdný hrob) a pak také k otázce Ježíšovy přítomnosti ve večeři Páně. Zde jde o konkrétnost Božího spásného díla v životě církve. (O otázce Kristovy přítomnosti ve večeři Páně se vedla diskuse ještě den před schválením Komentáře.) Ale zpět k hlavní linii. Při debatě nad Základy víry byla přijata myšlenka nezasahovat do jejich hotové podoby, nýbrž je okomentovat. Tak se postupně a velmi těžce rodil text Komentáře. Prošel několika koly celocírkevní diskuse a nakonec byl schválen posledním zasedáním VIII. sněmu. Není dokonalý. Ani nemůže být. Je lidským slovem komentujícím jiné slovo. A přece se stává **normou. Ukazuje cestu k pochopení Základů víry, jak ji církev poznala na modlitbách a v diskusi nad Písmem v této době.** Komentář tedy zároveň potvrzuje Základy víry a současně ukazuje, jak některé jejich konkrétní formulace chápat a vykládat.

Po schválení Komentáře byly Základy víry nově vydány i s Komentářem a novelizovanou biblickou dokumentací (Základy víry Církve československé husitské se Stručným komentářem, Praha 2014). Velmi doporučuji zájemcům seznámit se s oběma texty a dále nad nimi přemýšlet, jak rozumět a žít dnes to, k čemu nás Kristus volá. Nejnovější vydání Základů víry by mělo být k dispozici na každé faře. V něm na sebe oba dokumenty vzájemně odkazují. **Komentář nestojí proti Základům víry ani Základy víry proti Komentáři. Je třeba číst je spolu. Komentář zdůrazňuje význam Základů víry a na určitých místech upřesňuje naše současné pochopení a výklad, na kterém se církev nakonec**

sjednotila. Ve sporných otázkách třeba číst Základy víry spolu s Komentářem a v jeho intenci.

Vezměme oba texty spjaté s životem naší církve jako pomoc pro hlubší chápání Božího slova. Každá generace věřících má dar i úkol v kontinuitě s generacemi předešlými žít, dosvědčovat a učit Boží slovo a zápasit o jeho pravdu. V tom spočívá věrná tradice. Kéž i nás Pán shledá věrnými tradenty, nositeli svého Slova!

Petr Šandera
farář v Kuřimi

Mistr Jan Hus – světlo z Betléma

Mgr. Jiří Sladký

III. Kostnický mučedník

V předchozím díle¹ našeho článku jsme Mistra Jana Husa opusili v době, kdy jako kazatel působil v Betlémské kapli. Nyní se budeme zabývat posledními třemi lety Husova života, které byly završeny jeho dobrovolnou mučednickou smrtí na kostnické hranici.

Již vydáním Dekretu kutnohorského roku 1409 se značně vyostřilo napětí mezi králem Václavem IV. a reformním hnutím vedeným Janem Husem na jedné straně a arcibiskupem Zbyňkem na straně druhé, což vyústilo ke Zbyňkovu rozhodnutí dát roku 1410 spálit Viklefovy spisy, posléze vyhlásit nad Husem klatbu a konečně roku 1411 nad Prahou interdikt. Vzhledem k tomu, že Hus požíval plně podpory krále,

¹ Viz J. SLADKÝ, Mistr Jan Hus – světlo z Betléma, II. Mezi univerzitou a betlémskou kaplí, in: Vinný kmen č. 16, Brno 2014, s. 12-14.

nikdo těchto nařízení nedbal. Dokonce to chvíli vypadá, jakoby celá situace měla vyznít do ztracena.²

Obrat však přichází roku 1412, kdy je do Prahy doručena bula papeže Jana XXIII., jíž byla vyhlášena mohutná odpustková akce, jelikož papež potřeboval peníze na křížovou výpravu proti neapolskému králi Ladislavovi, který byl ochráncem sesazeného papeže Řehoře. Na rozdíl od rakouského vévody Albrechta, který prodej odpustků ve Vídni nepovolil, Václav IV. s jejich kupčením v Praze souhlasil. Možná kvůli provizi či dobrým vztahům s papežem.³ Hus ani na okamžik neváhá a ostře vystupuje proti této bule. Atmosféra v ulicích začíná houstnout, zásluhou studentů se šíří různé hanlivé, přesto trefné popěvky.

Zde v této chvíli, tedy někdy na konci května roku 1412, můžeme najít zásadní obrat v Husově životě. Hus se dostává do přímého střetu s papežskou kurií, na rozdíl od předchozích let toto je již útok na nejvyšší církevní autoritu. „Až do té doby nacházel často ochranu v zásadách krále Václava, především při vleklém sporu s arcibiskupem. To se nyní mění. Král svými příkazy a listy k zamezení wyclifismu a také k obhajobě papežova oprávnění k udílení odpustků se ve skutečnosti postavil na stranu církevní moci a donutil k vážnému ústupu i univerzitu. Hus královu oporu nyní ztratil a nikdy ji už v plném rozsahu nezíská zpět.“⁴ Navíc v červenci 1412 kardinál Petr Stefaneschi, nový Husův soudce, ztížil klatbu svého předchůdce Colonna. Poté je nad Prahou vyhlášen interdikt. Hus se odvolává ke Kristu⁵, přesto jeho odchod z Prahy se stává nevyhnutelností.

Hus odchází na venkov, i když se do Prahy několikrát alespoň na chvíli vrátí. Nejprve však nachází útulek u pana Jana ze Sezimova Ústí, kde na jeho Kozím hrádku našel nejenom klid od rušných bouří v Praze, ale sám se zde horlivě věnoval kazatelské službě. „Bylo to poprvé, co Hus opustil kazatelnu a vykládal pravdu lidu na jevišti nejpůsobněj-

² Podrobněji viz F. ŠMAHEL, Jan Hus, život a dílo, Praha 2013, s. 99-107.

³ Tamtéž, s. 121.

⁴ J. KEJŘ, Husův proces, Praha 2000, s. 79.

⁵ K problematice Husova odvolání ke Kristu obšírně tamtéž, s. 97-101.

ším, v jarní přírodě.⁶ Na Kozím hrádku se Hus věnoval rovněž literární činnosti, zde zřejmě mimo jiné dopsal svůj zásadní spis *De ecclesia*.⁷ Zhruba v polovině července roku 1414 Hus odchází na pohodlnější hrad Krakovec, neboť přijal pozvání pana Jindřicha Lefla z Lažan.

Tento pobyt však již byl ve znamení příprav na odjezd do Kostnice, neboť někdy na jaře byla Husovi doručena pozvánka k účasti na koncilu. Hus vše řádně uvážil a rozhodl se toto pozvání přijmout. Ještě předtím si naposled zajel z Krakovce do Prahy, „aby si tu opatřil písemná svědectví o čistých svých úmyslech a bezúhonném životě.“⁸ Když se rozloučil se všemi svými věrnými, vyjel na dvou vozech a s doprovodem třiceti koní směrem na západ do Kostnice. I přesto, že Zikmund sliboval Husovi bezpečnostní záruky, tak v této chvíli Hus ochranný glejt v rukách nemá. Glejt totiž obdržel Hus až třetí den po svém příjezdu do Kostnice.

Hus nejspíš očekával, že na koncilu bude hájit své učení, nicméně chvíli po svém příjezdu je zatčen a uvězněn v kobce dominikánského kláštera na ostrově na Bodamském jezeře, kde bude držen až do března roku 1415, kdy král Zikmund dosáhl zlepšení podmínek i místa Husova věznění. Husovi pak byla umožněna veřejná slyšení, ve kterých musel odpovídat na žalobní články, vybrané z jeho vlastních děl či jiných autorů, často však špatně citované či vytržené z kontextu.⁹

Koncil ovšem neměl zájem na Husově smrti, proto mu byly nabízeny různé mírnější odvolací formule, s těmi však Hus rovněž nesouhlasil. „Což by mohl odvolat, když vše, čemu v Čechách učil, vydával za pravdu Boží, když vytrvale odmítal kacířskou pohanu sebe i vlastního národa a když ještě v listech na rozloučenou ujišťoval své přátele, že vytrvá až do smrti?“¹⁰ Následuje tedy rozsudek. Hus byl 6. 7. 1415 upálen na kostnické hranici jako kacíř. Kéž je nám jeho mučednická smrt vždy příkladem neohroženého zápasu za Pravdu Boží.

⁶ J. MACEK, Jan Hus, Praha 1964, s. 103.

⁷ Srv. F. ŠMAHEL, Jan Hus..., s. 155.

⁸ J. MACEK, Jan Hus, s. 112.

⁹ K Husovým veřejným slyšením v Kostnici podrobněji viz J. KEJŘ, Husův proces, s. 166-171.

¹⁰ F. ŠMAHEL, Jan Hus, s. 215.

Čas od času mi připadá, že jsem se po určitém úseku život dostal tam, kde už jsem jednou byl. Někdy zase prožíváme takzvané deja vu – úplně nová situace nám připadá důvěrně známá, „již viděná“. Jako bychom se v životě ocitli v kruhu, lépe řečeno ve spirále; život se nikdy nevrátí do stejného bodu, snad jen do bodu v něčem podobném. Tuto zkušenost už někdo pojmenoval: byl to významný německý filozof Georg Wilhelm Friedrich Hegel. V souvislosti s pracemi tohoto filozofa se od těch dob v teorii poznání nemluví jen o vývojové spirále, ale i o tom, že svět není neměnný a stálý, ale že k němu patří i určité dění, vývoj. Ani my nejsme neměnní a stálí, nýbrž se naše porozumění světu a Bohu vyvíjí, nebo alespoň má tu možnost. Jedinec tak snadno může dospět k přesvědčení, že svět, lidstvo nebo i on sám spějí ve svém vývoji k dokonalosti.

V jednom z předcházejících čísel Vinného kmene vzpomínal bratr biskup bratra Rudolfa Medka, který měl v oblibě Tomáše Kempenského, v podstatě současníka Mistra Jana Husa. Zaujalo mě to a pokusil jsem se najít Kempenského dílo: O následování Krista, čtvero knih a alespoň trochu do něho nahlédnout. Našel jsem ho volně dostupné v elektronické podobě v digitální knihovně Moravské zemské knihovny. Je to sice vydání z roku 1883, ale myslím, že ho lze poměrně snadno číst i vstřebat. Obsah za to rozhodně stojí, pátráme-li po moudrých slovech, zkušenostech a radách pro osobní život víry. Myslím, že následující odstavec ze druhé kapitoly první knihy se blíže dotýká již zmíněných spirál:

Lidská mysl je obdivuhodná a dokáže pochopit a vymyslet úžasné

3. Čím více a lepších vědomostí máš, i tím přisněji z nich souzen budeš, nepovedeš-li života tím ctnostnějšího. Nechtěj se tedy vynášeti uměním neb vědou, ale raději měj strach z propůjčené tobě záměstnosti. Zdá-li se tobě, že mnoho věcí víš a jim dost dobře rozumíš: pomni, že jich jest mnohem více, kterých nevíš. Nechtěj vysoko o sobě smýšlet, ale k nevědomosti své se raději přiznávej. Co se chceš nad jiného vynášeti, ješto mnoho učenějších nad tebe se nachází a mnohem v zákoně zběhlostých. Chceš-li užitečně něco zvědět a se tomu naučiti, oblibuj si v tom, abys od jiných neznal a za nic pokládán byl.

věci. Tento Boží dar má ale svá omezení – mysl se po čase vrátí tam, odkud vyšla. Namáhavě vyleze jednu otočku spirály a dostane se téměř zpět na stejné místo. A tak je svět každého z nás omezen na poměr-

ně úzký prostor okolo té naší spirály. Není se potom možno divit, jak je vzácné porozumění dvou myslí. Většinou se jejich spirály jen lehce dotknou.

6. Kdybys byl jen jednou dokonale vešel do nitra Kristova, a jen maličko z vroucné jeho lásky okusil: pak bys se nic nestaral o vlastní pohodlí neb nepohodlí, alebrž raději bys se radoval z protivenství utrpeného, poněvadž láska k Ježíšovi člověka k tomu má, aby si ničeho na sobě nezakládal. Pravý a vroucný milovník Ježíše a pravdy, který všech nezřízených nákloností jest prost, může se k Bohu svobodně uchýlit a v duchu sám nad sebe se povznést a v tomto požívání odpočinutí nalézati.

Jak postupně sbíráme životní zkušenosti, může se nám začít zdát, že je nám už všechno, co přichází, nějak povědomé. Není to tím, že bychom obsáhli všechno vědění světa, ale tím, že jsme už mohli pochopit, jaký je obzor našeho vnímání. Čím dál více si uvědomujeme, jak všechno, co zažíváme, krouží podél naší spirály. Zatím se mi nestalo, že bych tento pocit zažil, jen jsem o něčem podobném slyšel hovořit druhé, zkušenější. Naposledy mě s takovou myšlenkou před pár lety překvapil bratr Miloš Košíček.

Jistojistě můžeme mít mnohem víc, než jen soubor zkušeností z obzoru naší mysli. Zcela přesvědčen byl o tom apoštol Pavel, jak se svěřil ve svém listě svým milovaným.

Život, to je pro mne Kristus, a smrt je pro mne zisk. Mám-li žít v tomto těle, získám tím možnost další práce. Nevím tedy, co bych vyvolil, táhne mne to na obě strany: Toužím odejít a být s Kristem, což je jistě mnohem lepší; ale zůstat v tomto těle je zase potřebnější pro vás.
Filipským 1, 21 - 24

Jak Pavel také píše, je tu jedno velké ale. Není nejmenších pochyb o tom, že naše mysl se má upínat ke Kristu. Na co ale nelze zapomenout, je, že v tomto světě nejsme sami. To, co nám bylo zjeveno, nebylo Božím slovem pouze pro nás. A naše sestry a naši bratři nečekají jen odpovědi na své příležitostné otázky, dychtivě očekávají naše slova a naše činy.

Prosíme tě, Pane, posiluj v nás důvěru v naše blízké. Povzbuď nás v situacích, kdy máme vyslovit ten svůj kousek pravdy z tvé celé pravdy, abychom společně dokázali ze svých střípků sestavit tvou mozaiku. Pomáhej nám si neustále uvědomovat, že každý z nás jsme součástí celku, tvé církve. Amen.

Michal Hvězda,
kazatel v NO Blansko

Rozhovor s prof. Ctiradem V. Pospíšilem

Není tomu ještě tak dávno, co byla Husova problematika vnímána jako něco, co církve rozděluje. V současné době, chvála Bohu, nacházíme čím dál víc toho, co nás může spojovat. V čem byl tento „husovský rok“ v tomto slova smyslu podle Vás největším přínosem?

Ta změna má hlubší kořeny, než by se mohlo na první pohled zdát. Na katolické straně byli vždy čeští odborníci, kteří usilovali o Husovu rehabilitaci, a to již od posledních desetiletí 19. století. Koneckonců zakladatelé ČČS byli původně katoličtí kněží, z nichž mnozí s Husem sympatizovali dávno předtím, než založili nové společenství. Hodně k této proměně postojů zejména mezi katolíky přispěla zkušenost pronásledování v době komunismu. Velkým impulzem byla návštěva Jana Pavla II., která legitimizovala snahy lidí, kteří o toto ekumenické porozumění usilovali již dávno před rokem 1990. Konečně je nutno zmínit práci tak zvané Husovské komise, která vyvrcholila v prosinci 1999 velkým sympoziem v Lateránu. Společné prohlášení kardinála Vlka a synodního seniora Smetany z prvních dnů roku 2000 hovoří jasnou řečí: Hus už nás nesmí rozdělovat, odlišná konfesní hlediska jsou legitimní, a proto je musíme vzájemně respektovat, Hus nemůže patřit jedné jediné konfesi. Bohužel se ale mělo udělat mnohem víc pro to, aby si zmíněné plody osvojili pokud možno všichni pokřtění v naší zemi.

Mezi příspěvky zásadního charakteru patří bezesporu Vaše kniha Husovská dilemata. Vzhledem k tomu, že u nás bylo po dlouhý čas zvykem vidět Husa zorným úhlem zažitých stereotypů a modelů (a to z různých oblastí společenských i církevních), může Váš otevřený pohled na někoho působit odvážně, ne-li možná i pohoršlivě. Setkal jste se již s podobnými reakcemi a jestli ano, jak na ně reagujete?

Nevim, jestli je ta kniha tak významná. Z historického hlediska je to vyšší popularizace, nejsem totiž profesní historik. Z teologického

hlediska je to ovšem jinak, tam jsem kompetentní. Kniha je míněna tak, aby pokryla hlavní témata na relativně přehledném prostoru (druhý život, Husova doba, Viklef, Husův příběh, nauka o eucharistii jako určité jádro našeho života z víry, hlavně pak hledání mého osobního postoje k betlémskému kazateli). Šlo mi o neideologické hledání pravdy, o překročení jednostranných klišé. Velmi obtížné je napsat monografii, která je z jedné strany odborně přínosná a z druhé strany zároveň přístupná a čtivá i pro ty, kdo nejsou hlouběji zasvěceni do tajů teologie jako takové. Snad se to alespoň trochu podařilo. Kniha vznikala v časovém tlaku a tak říkájíc za pochodu. Bohužel v poznámkách pod čarou je pár nepřesností. Kupříkladu Beranův proslov na koncilu nepřipravoval K. Skalický, ale pater Heider. Kybal ve třetím dílu své práce hovoří i o Husově eschatologii, což jsem přehlédl. Jednou nepřesně odkazuji na vlastní příspěvek, který se nachází v českém vydání Breviloquia. Nejsou to věci zcela zásadní, dalo by se říci, že jde o vady na kráse, nicméně člověka, který se poctivě snaží o odvedení co nejlepšího díla, to pochopitelně mrzí.

Ptáte se na reakce. Jsou veskrze pozitivní. Kolega Hrdlička z HTF si povšiml velmi zajímavé věci. Kniha oslovuje lidi napříč konfesemi, a tím se zatím žádná dosavadní monografie z pera nejenom českého katolického teologa věnovaná husovské problematice opravdu nevyznačovala. Je pochopitelné, že ti, kdo jsou zakopáni v dnes již překonaných konfesně, politicky, nacionálně motivovaných ideologických postojích, se z téhle knihy právě neradují. Takových lidí je však nesrovnatelně méně. Vyznačují se také určitou zbabělostí. Neodvažují se oslovit mne přímo, dělají to ale za zády. Co k tomu dodat?

Nejzrozsáhlejší část knihy věnujete Husovu pojetí eucharistie jako zásadnímu problému v jeho učení i vystoupení. Myslíte si, že nám takovýto důkladný rozbor může pomoci sejít se společně (konečně) i při této svátosti? Je naděje, že by nás Jan Hus spojil i v tomto?

Je třeba si uvědomit, že pro tehdejší věřící a teologii to byla otázka ústřední. Husovi odpůrci se ho snažili na prvním místě usvědčit

z bludu na této rovině. V katolických kruzích byla dlouho zakořeněna dezinformace, že betlémský kazatel hlásal o eucharistii nepřijatelnou nauku. Když čteme jeho spisy, pak musíme poctivě konstatovat, že tohle není pravda. Skuteční odborníci se na tom shodnou, ať už je jejich konfese jakákoli. Eucharistie byla navíc ústředním tématem českého reformního hnutí a nakonec i husitství, jehož příslušníci neváhali prolévat vlastní krev za kalich. To je vskutku velká věc a rovněž inspirace pro nás. Dovolil jsem si v dané souvislosti také poskytnout vysvětlení toho, co znamená transsubstanciace. Jeden bratr evangelík mi napsal, že jestli je to takhle, tak by mu to nečinilo problémy. Dospívat cestou hlubšího porozumění k překonání předsudků a otevírat cesty k vzájemnému přijetí a společné radosti z křesťanské víry, to je – podle mne – hlavní úkol křesťanského teologa. Vytváření pokoje s sebou přece nese blahoslavenství.

Na závěr obvyklá otázka: V čem vidíte skutečný přínos husovského roku pro církev, ale i pro náš národ jako takový, co se podařilo a co naopak mohlo dopadnout lépe?

Není pochyb o tom, že Jan Hus byl hluboce věřící člověk. Jako kazatel volal lidi k obrácení a k prožívání ideálu evangelia, jemuž se nesmějí nadřazovat jiné hodnoty. S tímhle nemůže mít žádný křesťan problém, protože navzdory slabosti, s níž zápasíme všichni, právě po tom naše věřící srdce touží. Pokud ne, pak je otázka, jestli je to ještě srdce věřícího člověka. Dnešní doba je navíc stále více ohrožována bezduchostí a absencí ideálů. Tady můžeme a musíme my křesťané přiložit ruku k dílu. Není a nebude to snadné, ovšem prázdné tlachání a bezduché ceremonie těžko mohou někoho oslovovat, a už vůbec ne vyburcovat z letargie.

Rozhovor vedl Miroslav Kubíček

S okuliarmi a brýlemi do Afriky

Čože? 23+23+8 kg batožiny? K čomu také množstvo? Keby som takúto ponuku dostala pred dvoma rokmi, pred odletom na 11 mesiacov do Južnej Afriky, ani by som brvou nepohla. Ale TERAZ? Na tri týždne na výlet do Ugandy?

Chvíľu som si myslela, že si zo mňa robia žart. Keď sa potvrdilo, že to letecká spoločnosť myslí vážne, začal môj mozog chrliť divotvorné nápady, čo by som si v rámci konceptu 23 + 23 + 8 kg mohla so sebou na výlet vziať. Je pravdou, že kto vo východnej Afrike niekedy bol, tuší, že mnohé naše veci by sa tam

mnohým mohli zísť. Prikročila som pochtivo (podľa vzoru nášho neobehého a neprekonateľného škrečka Mufíka) k zhromažďovaniu všetkého, čo spadalo do kategórie „toto dostane teta/ujo/sesternica/suseda/pani/kamarát...“. Hľba vecí v jednom rohu bytu rástla, ale stále k méte 23+23+8 mala ďaleko. (Musím priznať, že k dosiahnutiu hranice maxima váhy ma motivovala Iva Pekárková, ktorá v jednom interview líči dokonalé balenie svojho nigérijského manžela pred cestami do Afriky slovami: „Když za nimi (za svojou nigérijskou rodinou, pozn. autor-ky) Kenny jede, navlíkne si na sebe i patery džíny, aby ušetril za váhu v kufru.“ (Reflex, 35/15, s.23)

V piatich nohavičiach sa mi priveľmi letieť nechcelo, ale čosi mi vravelo, že by som so sebou mohla vziať niečo, čo by bolo k úžitku nie len mojim blízkym ugandským priateľom. HRAČKY? Nie, s tými si tamojšie deti nevedia veľmi rady. OBLEČENIE? To sa dá kúpiť za pár šilingov na tamojšom pouličnom „frcu“ v meste. LIEKY? Možno, ale k čomu, ak v ruke budú držať len český (maximálne slovenský) popis a moje medicínske znalosti končia u rozlíšenia vitamínu B od C.

Použité MOBILY? Podľa slov kamarátky Annette by sa o ne obdarovaní pravdepodobne pohádali, ak nie priamo pobili.

Annette Akankwasa je výkonnou riaditeľkou tamojšej neziskovky „Hope for the Needy“ (Pomoc pre potrebných). Hlavný projekt tejto organizácie sa nachádza asi 150 km od hlavného mesta Kampaly v ti-ahlej dedine zvanej Kitokolo - „v hlbokom srdci Ugandy“- ako to radi komentujú jeho nemeckí partneri a sponzori. Mimochodom, niektorí ste mali tú česť Annette spoznať na jej návšteve Moravy v roku 2013.

„No a čo keby si skúsila priniesť nejaké dioptrické okuliare. Tie tu zoženieš len v Kampale, okrem toho sú veľmi drahé, a preto si ich ľudia na chudobnom vidieku len ťažko môžu dovoliť.“

Okuliare! To je nápad!

Mala som mesiac do odletu a mesiac do doktorskej skúšky. Trochu šibeničná kombinácia. Avšak zrejme vďaka vrodenej slovenskej tvrdohlavosti som túto zaujímavú ideu nedokázala len tak zavrhnúť. Rozposlala som e-maily priateľom a obvolala tých, čo ich nečítajú. Napísala som i známym mojich známych a darované okuliare začali za pár dní vytvárať novú kôpku v inom rohu môjho bytu. Bola som skutočne prekvapená, keď som od mnohých z vás dostávala balíčky a škatule s dioptrickými okuliarmi, ktoré ste mi neraz odovzdávali i s osobnými príbehmi ľudí, ktorí ich nosili, alebo sa rozhodli darovať. Kôpka sklíčok sa premenila na kopu skla. To sa stalo v momente, keď mi jeden milý pán doktor z projektu „Brýle pro Afriku“ poslal poš- tou 15 kg roztriedených, vyčistených a prekontrolovaných okuliarov, ktoré sa rozhodol darovať z ich zbierky pre Afriku. Niet divu, že ma týždeň pred skúškou a odletom začal zalievať studený pot z prekombi- novaných pocitov: za a) že nič neviem (poznáte to, dva dni pred skú- škou nastupuje syndróm prepracovaného mozgu) a za b) že 23+23+8 nakoniec bude málo.

Už si ani nespomínam na podrobnosti. Do plnej reality som sa zniesla až v jedno pondelkové ráno kdesi v srdci Ugandy, keď som sláv- nostne odovzdávala krabice s okuliarmi v miestnom zdravotnom zaria- dení.

Zdravotné sestričky Esther a Milly dlhú dobu mlčali, zatiaľ čo sme v pokľudnom africkom tempe spoločne vybaľovali a triedili okuliare: detské, na diaľku, na čítanie, bifokálne... Až neskôr mi Annette vysvetlila, že boli dojaté nad množstvom a hodnotou okuliarov, ktoré som do centra priviezla. 353 kusov. Až na jedny všetky ustáli dlhú, miestami veľmi boxerskú cestu z Brna do Kitokola. Sestrička Milly má konečne pestrú zbierku a môže sa naplno venovať svojmu veľkému prianiu v centre, tzv. „brýlové korekci dioptrických vad“, alebo povedané ľudskejšie, vyhľadávať, určovať a rozdávať dioptrické okuliare ľuďom v okolí s očnou poruchou.

Azda si pomyslíte, tak mnoho slov a pritom je to len taká nepatrná kvapka v mori. Dopadne, na okamžik prebudí spiacu hladinu, a vzápätí mizne do tajomných hlbín vôd. A predsa, čo je more? Nie je i ono len zhlukom nekonečného množstva kvapiek, bez ktorých by po čase vyschlo?

Len ojedinele sme povolávaní robiť v živote veľké veci. Aj keď sa nám to častokrát javí presne naopak. Malé, nepatrné kroky, nenápadné prejavy pomoci a služby si všimne len málokto. A preto mávame dojem, že je márne a zbytočné sa kvôli nim „šŕaviť“. Ale ja verím, že je to naše poslanie a cesta. Konať dobro každodenne, v jednoduchosti, postupne, ale odvážne a s odhodlaním. Pretože niečo mi vraví, že raz, keď sa budeme mať príležitosť obhliadnuť späť, budeme môcť z malých kvapiek zazrieť ono nedozerné more.

Týmto i v mene výkonnej riaditeľky Annette Akankwasa ďakujem vám všetkým, ktorí ste do zbierky prispeli. Chcela som sa s vami podeliť o tú nečakanú radosť a vďačnosť, ktorú som i za vás prevzala v ono pondelkové ráno kdesi v srdci Afriky.

Silvia Kamanová, duchovní při DR

Fotografie k článku: S. Kamanová.

A kolik nás to bude stát?

Dozvuky z kulturního večera v Brně - Židenicích

Za podpory brněnské diecéze jsme v rámci projektu „Církev otevřená“ zahájili 6. listopadu sérii diskusních společenských večerů, které se zabývají tzv. menšinovými tématy. Prvním večerním tématem byli „lidé v pohybu“, na které jsme se chtěli podívat z různých stran.

Našimi hosty byli Antonio Cossa (fotoreportér), Jana Hunterová (dokumentární fotografka, zastoupená z důvodu pracovní cesty svým kolegou Romanem Machkem), spisovatel a novinář Luděk Navara a teolog a biblista Petr Šandera. Každý z nich téma uchopil jinak, někdo s fotkami, jiný skrze video, další přes mluvené slovo. Bylo zajímavé sledovat, jak to v publiku šumí. Celá akce se nesla pod názvem: Jednou odcestujeme aneb s rodinou v jednom kufříku na cestě do neznáma. Byla doprovázená modelovými hrami a tematickou kuchyní (mujadara, macesy, hořké byliny, charoset, aj.). Jednou z modelových her bylo napsat pět nejdůležitějších věcí, které si člověk může vzít během pěti minut s sebou na útěk (před jakýmkoliv živlem nebo násilím). Můj syn to vyjádřil naprosto jasně: kočka, máma, táta, babička a dědeček.

Do prostoru klubu jsme umístili fotokopie fotografií ze Sýrie, které jsem pořídila při svojí poslední návštěvě v roce 2011. Také jsme vyhledali různé komiksy a karikatury promlouvající na téma imigranti/cizinci. Během večera jsme nechali zaznít silný příběh syrského inženýra, který neodešel z domova dobrovolně a mladé paní a matky z Ukrajiny, která má za sebou podobné zážitky. Prostor se našel také pro různé názory a otázky publika. Co bylo závěrem tohoto setkání? Zřejmě to, že nejhorší věcí je paušalizace dobra či zla. A že logickým krokem by mohla být pobídka k používání selského rozumu a k ochraně našich

hodnot. Otázky typu, kolik peněz nás bude stát řešení tzv. uprchlické krize, by nám měli zodpovědět ti, kteří naši zemi v tomto volebním období vedou. Protože potřebujeme pochopit, jaká hra se tady hraje, a co v ní můžeme prohrát. Výhrou by totiž mohl být „jen“ mír.

Zveme vás tímto na další večer, který bude tentokrát zaměřen na všechny, kteří pečují o děti, rodiče nebo přátele - nemocné, či se speciálními výchovnými nároky. Má to být jistá forma poděkování pro ty, na které se běžně zapomíná, protože nejsou tolik vidět a slyšet.

Hana Moualla, Klub Suterén

Silvia Kamanová, duchovní při DR

Výsledky literární soutěže

Kategorie – do 15 let

I.místo: Jerguš Dovala

II. místo: Dorotka Dovalová

Kategorie – nad 15 let

I.místo: Martin Janeček, NO Prostějov

II.místo: Václav Kovalčík, NO Zlín

III.místo: Marie Dosedělová, NO Pěňčín

Příspěvky:

Jan Hus vyrostl v Husinci.
Když byl Jeníček malý,
s kamarády na schovku hráli.
Jakmile se z Jeníčka patnáctiletý Jan stal,
s kamarády nekouřil a nechlastal.
Bibli četl, studoval.
Podobenství zpaměti,
neuměl jen do pěti.
Z Jana se stal otec Jan.
Všechny lidi miloval.
Chtěl pro lid to nejlepší,
kdo se však církvi zavděčí?
Jan Hus husy neměl rád,
začal jimi pohrdat.
Kázal vodu, nepil víno.
Postavil se proti všem,
byl z něj nikdo.
Postavil se proti církvi,
byl z něj kacír na hranici.
Jan Hus se stal slavným,
na soše s pláštěm krásným.

(Jerguš Dovala, 12 let)

Hus byl hodný pán
a lidi měl moc rád,
říkal pravdy veliké
a žertíky malinké.
Říkal, jak se chovat pěkně
a sbíral vločky vesele.

(Dorotka Dovalová, 8 let)

Pravda

Za pravdu Boží upálen jsi byl.
Modlitby Tvé nezněly naprázdno.
Učení Tvé živnou půdu nalézá – alespoň u nás
v církvi maličké.

(Václav Kovalčík)

Doporučujeme ...

Svatý Václav – klíčník starších českých dějin

Psát recenzi nebývá z nejrůznějších důvodů vždy tím nejpříjemnějším. V případě monografie **VRA-TISLAVA VANÍČKA, *Svatý Václav, panovník a světec v raném středověku*, Paseka: Litomyšl 2014**, to byla právě čtenářská radost, která mne pohnula k tomu, abych dílo stručně představil a doporučil ostatním. Zájemce není ve zmíněné práci seznamován pouze s postavou českého knížete, ale také s podstatnými ději a charakteristikami starších českých dějin, v nichž Václav sehrál možná ještě větší roli po svém tragickém skonu než za svého života. Kolega Vaníček totiž považuje svatého Václava oprávněně za klíčníka starších českých dějin.

Na první pohled člověk registruje čtivost jazyka, dokonalou orientaci v pramenech a druhotné literatuře, logickou argumentaci, schopnost uctivě se vcítit do postav a dějů, takže nemáme v ruce pouhý soubor údajů, nýbrž také potěšující vzor vnímání minulosti jako součásti naší vlastní identity, přičemž autor rozhodně neupadá do laciných fabulací. Velmi rád bych poděkoval docentu Vaníčkově především za to, že na řadě míst přesvědčivě oponuje silně ideologicky podbarveným hypotézám Dušana Třeštíka. Nosný je zejména důraz na paradigmatický význam Václavovy humanity, kulturnosti, christianity a politiky. Potěšující je také opravdu vyvážený pohled na vztah raného českého státu k jeho bavorským a saským sousedům, který rozhodně nelze vnímat jako permanentní válečný stav a boj o holé přežití. Tato nikoli nepřístupná vědecká práce by měla určitě zaujmout nejenom historiky, zájemce o české dějiny, ale také teology a vzdělané křesťany.

Ctirad V. Pospíšil

Pozvánky

Brněnská diecéze zve na **slavnostní bohoslužby k založení církve**, které se budou konat **ve čtvrtek 7. 1. 2016 v 17 hodin v Brně, Botanická 1**. Liturgii povede **brněnský biskup Mgr. Juraj Dovala**.

AKT zve na pravidelná setkání, vždy druhý pátek v měsíci, v prostorách Setkávání ve 3. poschodí na Joštově 7, Brno. Začátky jsou vždy ve 14:30 hodin, vchod je z ulice Česká.

Výročí a narozeniny

Mgr. Jiří Sladký – 31. ledna (40 let)
farář v Hrotovicích

Blahopřejeme

Datový plán

Prosinec 2015:

- 3. 12. – vikariátní konference duchovních Brno
- 10. 12. – vikariátní konference duchovních Vysočina
- 12. 12. – zasedání Ústřední rady
- 24. 12. – Štědrý den
bohoslužby do rozhlasu – Plzeň
- 25. 12. – Boží Hod vánoční
televizní přenos bohoslužeb
z NO Brno, Botanická (10 hodin)
- 26. 12. – Prvomučedník Štěpán
sbírka na celocírkevní diakonii

Leden 2016:

- 7. 1. – bohoslužba k výročí CČSH,
sněmovní sbírka
- 9. 1. – zasedání Ústřední rady
- 14. 1. – vikariátní konference duchovních Vysočina
- 19. 1. – vikariátní konference duchovních
Východní Morava
- 26. 1. – porada vikářů
- 29. 1. – jednání Diecézního revizního finančního výboru
- 30. 1. – zasedání Diecézní rady

Únor 2016:

- 4. 2. – vikariátní konference duchovních Brno
jednání Teologického poradního sboru (13:00)
- 10. 2. – Popeleční středa
- 11. 2. – vikariátní konference duchovních Vysočina
- 13. 2. – zasedání Ústřední rady
- 16. 2. – vikariátní konference duchovních
Východní Morava
- 20. 2. – vzdělávání pro statutáře náboženských obcí

Březen 2016:

- 5. 3. – vikariátní shromáždění Brno
- 10. 3. – společná vikariátní konference
- 12. 3. – zasedání Ústřední rady
- 14. až 16. 3. – duchovní cvičení
- 20. 3. – Květná neděle
- 24. 3. – Zelený čtvrtek
- 25. 3. – Velký pátek
- 26. 3. – Bílá sobota
- 27. 3. – Hod Boží velikonoční
(studijní sbírka Farského)

Vinný kmen

občasník Brněnské diecéze číslo 18

Vydala Brněnská diecéze Církve československé husitské
v roce 2015

© Brněnská diecéze CČSH

Redakční rada: šéfredaktor: Miroslav Kubíček,
členové: Petr Šandera, Michaela Kubíčková,
Michal Hvězda, Šárka Chytilová, Pavel Pospíšil

Sazba a tisk: Tiskové středisko DR CČSH v Brně.
Fotografie neoznačené autorem pochází z archivu DR.

Určeno pro vnitřní potřebu CČSH